

مهر ، يك امر تشریفاتى نیست

مسأله مهر از جمله حقوق مالی است که اسلام آنرا برای حفظ حیثیت و آبروی زن و اداره زندگی او در مواقع ضروری مقرر کرده است.

اهمیت این قانون پرارج اسلام وقتی بیشتر واضح می شود که باین نکته توجه شود که تمام نفقه و تأمین مخارج معمولی زن ، بعد از ازدواج ، بموجب قوانین اسلام به عهده مرد می باشد و زن دیگر کوچکترین مسئولیتی در تأمین هزینه های زندگی خود ندارد و با وجود این اسلام منافع خالص زنان را از نظر دور نداشته و با انجام عقد ازدواج و قبول مسئولیت های خانوادگی ، يك نوع حق مالی بنام مهر برای او قائل می شود حتی اگر در قرارداد ازدواج ، ذکرى از مهر بمیان نیاید عقد ازدواج بقوت خود باقی و مهر از گردن مرد ساقط نمیشود و مطابق بعضی از روایات معتبر برای زن این حق داده شده که مهری بمقدار (مهر المثل) معادل مهر زنان امثال او از مرد مطالبه نماید .

در اینجا از ذکر این نکته ناگزیر هستیم که بعضی از افراد ، مهر را بعنوان يك امر تشریفاتى بحساب می آورند و با اصطلاح (مهر را کی دیده و کی گرفته؟) مسأله مهر را بسیار سهل می شمارند . غافل از اینکه مهر برای زن بکام امر حیاتی بوده و بعنوان يك وثیقه و بیمه تأمین آتیه زندگی زن در مواقع لازم می باشد . زیرا آئینه که در اختیار انسان نبوده ، کاملاً قابل پیش بینی نیست ، چه بسا ممکن است وضعی پیش آید که زن از لحاظ تأمین مخارج زندگی خود دچار مضیقۀ مالی گردد باین ترتیب که شوهر خود را از دست بدهد و یاد اثر عدم هم آهنگی باشوهر ، از او جدا شود ، گویا اینکه اسلام در اینگونه موارد پیش بینی های لازم را نیز برای اداره مخارج زن از قبیل ازدواج مجدد و غیر آن که فعلاً از موضوع سخن ما خارج است نموده است و لکن مهر یعنی ذخیره زندگی آئینه لا اقل می تواند و لو برای مدتی که وضع روشنی از لحاظ زندگی آتیه ، پیدا نکرده است برای او کمک مؤثری بحساب آید و از این جهت در روایات وارد است که مهر را از حد متعارف زیاد پائین آوردن ، امری نیکو نمی باشد.

و ما بطور اجمال بعضی از فواید مهر را از نظر خوانندگان می گذرانیم .
 ۱- مهر بعنوان يك وثیقه اطمینان آور و يك نوع بیمه در مقابل حوادث آینده محسوب می شود .

۲- مهر برای زن مایه شخصیت و آبرو و تضمینی است برای بقاء زندگی زناشویی .

۳- مهر برای زن یکنوع جبران خسارت در پیمان زناشویی بشمار می آید زیرا بدیهی است میان زنی که ازدواج کرده و زنی که ازدواج نکرده از نظر امکانات ازدواج جدید تفاوت فراوانی موجود است .

از این گفتار بالا بخوبی معلوم می شود که انتقاد بعضی از جوانها خصوصاً برخی از دختران بقانون مهر اسلام بتوهم اینکه ازدواج يك امر تجاری نبوده وزن خود را بر دردمقابل مهر نمی فروشد و ... بسیار غیر واقع بینانه است زیرا عده ای از دختران که در آستانه ازدواج با جوانی در می آیند ، حساب زندگی آتی و مشکلاتی که ممکن است در آینده پیش آید در نظر نمی گیرند و تنها زمان فعلی خود را که غرائز جنسی در حال طغیان می باشد در نظر می گیرند غافل از اینکه اوائل شروع زندگی زناشویی نماینده مالک قضاوت در مورد مهر و امثال آن باشد .

اسلام با اینکه ازدواج را يك عمل تجاری و معامله بین زن و مرد نمی داند و زیاده روی در مقدار مهر را که در شماره آینده از آن بحث خواهیم کرد . امری نیکو نمی شمارد بلکه آن را بر اساس تولید مثل و تسکین روح وارضای غرائز جنسی بنحو معتدل و ... استوار می داند ولی در عین حال مصالح زن را نیز در پیمان زناشویی از نظر دور نمی دارد .
 بهترین سند این گفتار اعتراف دخترانی است که در ابتدای ازدواج حاضر بقبول مهر و اصل تعیین آن نبودند و آنرا برای خود عیب و ننگی بشمار می آوردند! ولی بعد از شروع زندگی و اطفای غریزه جنسی مواجه با مشکلات و پیش آمدهای غیرمنتظره شده از گفته خود نادم گشته و صریحاً اعتراف کرده اند که :

مهر و لو بسیار کم نیز باشد پشتوانه قوی برای زن در مواقع ضروری است . و لذا بسیار قابل تأسف است در سیمینار قانون حمایت خانواده که سال گذشته برای بررسی امور خانواده و تنظیم آن ترتیب داده شده بود بجای بحث در مسائل مهم خانوادگی و کوشش برای تحکیم وضع خانواده از عده ای از حاضرین در جلسه حتی از طرف خانمها کراراً مسائلی از قبیل اینکه : «مسأله مهر بکلی باید لغو و موقوف گردد تا دختران حساب نکنند که ببهای نازلی برای شوهران خود فروخته می شوند!!» و «اختیار زن ؛ برای مطالبه مهریه محدود گردد» (۱) و «در جلسه سیمینار پیشنهاد گردید خوانندگان خوب توجه دارند که این گونه پیشنهاد چه اندازه ناسنجیده و غیر عقلانی است ، و خیالی قابل تأسف است بجای اینکه مسائل مهم و قابل توجه از قبیل تعدیل مهر و کنترل آن و عدم زیاده

روی در اخذ آن و طرق جلو گیری از قوس صعودی آن در این عصر خصوصاً در سالهای اخیر. مورد بررسی قرار گیرد و عوامل ناشوئی را بر اساس صحیح خود قرارداد و ازدائره تجارت و داد و ستد خارج سازند ، بمسائلی می پردازند که بهیچوجه صلاح زنان بلکه جامعه در آن نمی باشد.

چند دستور هماهنگ در مورد مهر

چنانکه گفتیم اسلام در وضع قانون مهر، جهات مختلف قضیه را از نظر دور نداشته دستوراتی جامع و سهل و قابل عمل و هم آهنگ بایکدیگر مقرر کرده است. همه این دستورات در این مشترک هستند که حافظ حقوق مشرع و قانونی زن و مرد بوده و علاوه بر اینکه موجب تسهیل در تمام ازدواج و تشکیل خانواده می باشد، از تحمیل فوق العاده بر قدرت مالی شوهران خودداری کرده. باین ترتیب در رفع موانع و مشکلات تشکیل خانواده کوشیده است و ما در اینجا چند نمونه از این دستورات را راجع بهمهر بطور اجمال ذکر می کنیم:

۱ - اسلام برای مهر **حدی الزام آور تعیین نکرده** و بمنظور تسهیل در امر ازدواج و عدم تحمیل مالی بر طرفین عقد، تعیین آن را بعهده آنها واگذار کرده تا خودشان باندازه قدرت مالی خود در مقدار آن توافق نمایند و بدین ترتیب از هر گونه تحمیل و تحت فشار قرار دادن مرد و ایجاد تعهدات سنگین خودداری کرده است، چنانکه از امام صادق (ع) از حد مهر سؤال کردند، فرمود **« ما تراضی علیه الناس (۱) »** یعنی مقداری که طرفین عقد ازدواج در آن توافق کنند.

لا بد خوانندگان توجه دارند که این جواب امام (ع) چه جواب منطقی و سنجیده بوده و قابل تطبیق با هر گونه قراردادی که طرفین بمقتضای شأن و آداب و عادات محلی، روی آن توافق می کنند می باشد چنانکه قانون دیگر اسلام

۲ - چه چیز را بعنوان مهر میتوان انتخاب کرد ؟

بسیاری از مشکلات ازدواج را از بین برده و صریحاً اعلام می کند که هر چیزیکه مالکیت و ارزش مشروع داشته باشد خواه عینی از اعیان باشد و یا بصورت منفعت، قابل این است که مهر قرار گیرد و لذا در بعضی از روایات معتبر وارد است که تعلیم مقداری از قرآن جایز است بعنوان مهر در عقد ازدواج ذکر شود.

روزی جماعتی در حضور نبی اکرم (ص) نشسته بودند و زن جوانی وارد شد و عرض کرد یا رسول الله من میل دارم که با جوانی ازدواج کنم، حضرت روی بحضار کرده فرمود کی مایل است با این زن داوطلب، ازدواج کند؟ جوانی از میان حضار جواب داد: من. حضرت فرمود مهر او را چه قرار میدهی؟ در جواب گفت مالی ندارم که برای او مهر قرار دهم حضرت فرمود نه، در این هنگام با ز دختر آمادگی خود را برای ازدواج دوباره اعلام نمود، از میان جمعیت حاضر کسی جواب نداد مگر مردی که بی چیز بوده و مال و ثروت نداشت، حضرت روی بآن جوان کرده فرمود آیا قرآن

(۱) وسائل باب المهور حدیث ۱

می دانی جواب داد آری ، حضرت فرمود من این زن جوان را در مقابل تعلیم مقداری از قرآن را که باین زن یاددهی بتو تزویج می کنم ، (۱)

چنانکه ملاحظه میفرمائید اسلام علاوه بر اینکه فکر نبود مهر را در ازدواج درست نمی داند و با وجود این موانع و مشکلات راه ازدواج را از سر راه جوانان برداشته اجازه می دهد حتی فقراء و نیازمندان نیز از قانون تشکیل خانواده استفاده نمایند و جالب توجه اینکه در عین حال اسلام زنان را نیز از حقوق مسلم خود محروم نمی سازد .

حال اگر اسلام چنین انعطاف عقلائی در مثل موارد بالا ، از خود نشان نمی داد چه مشکلاتی برای دختران و پسران بی بضاعت پیش می آمد؟ بطوریکه چه بسا ناچار می شدند تا آخر عمر از تشکیل خانواده صرف نظر کنند

یا از طرق غیر مشروع غرائز جنسی خود را اشباع کرده ، یا ناگزیر شوند از راههای نابجا و غیر صحیح مال و ثروت بدست آورند و تشکیل خانواده دهند .

۳ - مهری که در عقد ازدواج تعیین میشود لازم نیست که دائماً صورت ثابت پیدا کند بلکه می توان در آن تغییراتی داد و در صورت لزوم می توان قسمتی از آن یا تمام آنرا کم کرد و یا تمام آنرا کاملاً تثبیت نمود ، حتی اگر بین زن و شوهر جدائی پیش آید ، اگر قبل از عمل ازدواج عقد آنها بهم خورد اسلام بزین حق را داده است که اگر مرد تمام مهر را با و پرداخته است نصف آن را از شوهر خود بگیرد و اگر این جدائی بعد از آمیزش جنسی در اثر ناهم آهنگی اخلاقی بین آنها واقع شود و یا شوهر وی از دنیا برود ، زن تمام مهر را مالک می شود چنانکه خوانندگان توجه دارند از مجموع این دستورهاى بالا در مورد مهر بخوبی استفاده می شود که اسلام در هر حال از حقوق مسلم و مشروع زن و مرد در مقابل همدیگر دفاع می کند و آتیه و حیثیت زن را نیز از نظر دور نمی دارد و آنرا در مقابل پیش آمدهای غیر منتظره با قانون اخذ مهر بیمه می نماید .

و موضوع مهم دیگر سنگینی مهر در ازدواجهای کنونی می باشد و اسلام بان اهمیت زیادی میدهد و ما در شماره آینده این مسأله را با اتکاء بآمارهای موجود مورد بررسی قرار میدهم

(۱) وسائل باب (مهور) حدیث ۲

بزرگترین دانشگاهها

دانشگاهی که از نظر تعداد دانشجو بر سایر دانشگاهها تفوق دارد ، دانشگاه « کلکته » با ۱۲۲۱۳۵ دانشجو است .
 نظر به نداشتن جای کافی و وسائل تدریس و استاد ، دانشجویان در سه نوبت به تحصیل میپردازند .
 بنای دانشگاه « لومونوزوف » مسکو عظیمترین دانشگاههای جهان است . این دانشگاه ۳۲ طبقه است و ۴۰۰۰۰ اتاق دارد ، این بنا در سالهای ۱۹۵۳ - ۱۹۴۹ ساخته شد .
 دانشگاه پاریس که ۶۸۰۰۰ دانشجو دارد از نظر قدرت عظیم علمی شاید بزرگترین مؤسسات فرهنگی جهان باشد .